

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Овај листъ излази сваке неделѣ едапутъ. Цена му е на годину 4, на
половину 2 а на четвртъ године 1 фвр. съ поштариномъ.

Брой 18.

20. Мая.

1859.

Ученъ у народной школы оснива се на сматраио.

(Свршетакъ.)

Одъ свакогъ наочгледно учеѣга учителя изи-
скуе се да добро зна предметъ онај, кои предае, и
да познае дѣте коме предметъ тай предае. Учитель е
посредственикъ између предмета учебногъ, и између
учеѣгъ се дѣтета; у посредствованю томъ састои се
сва нѣгова техничка вештина у обучаваню.

Дѣца еднога разреда врло се разлякую едно одъ
другога; но ипакъ у томе су наликъ, што су еднога
возраста, а сваиѣ возрастъ има своя свойства и свое
особености. Та свойства найлакше ће учитель нау-
чити у друштву съ дѣцомъ, ако само позоръ буде
имао на нѣхову бесѣду, на нѣхово мишленѣ и на
наклоности нѣхове. Таково пажливо сматранѣ своихъ
ученика и нѣховыхъ свойства' одъ веѣе е користи
учителю, него цѣла библиотекa педагогичкихъ кнѣига,
а безъ практичногъ педагогичногъ рада. —

Оно што се спољашњимъ чувствима схватити може,
дѣца радѣе, брже и лакше науче, ал' смѣсао ове речи:
сматранѣ ил' *гледанѣ*, садржи у себи нешто више,
нешто знаменитѣе и важнѣе, него што е само просто
чувствено гледанѣ.

Мы можемо гледати чувствено и душевно. —

Чувствена наука гледана служи се спољашњимъ нашимъ чувствима. Тако на примѣръ, тко хоће да растинѣ какво, и нѣгове дѣлове позна, узме растинѣ то у руке па га гледа, пила, ил' мирише; то е болѣ него да е узео нарисовану бильку. У обште болѣ е гледати стварь саму, него нѣну слику, ал' болѣ е и слику показати, него безъ нѣ сувонарно предавати. Ако си радъ дѣци доказати шта е коцка, бадава ћешъ имъ вазданъ о коцки говорити; нећешъ много успѣти ни рисујући и молујући коцку, ал' узми коцку у руке и подай да ю ученици добро виде, пакъ онда ихъ само згодно пытай, а они ће ти сами одговарати и казати шта е коцка. Ту не е нужно толкованя и разяенљиваня, ербо е стварь предъ очима.

Песталоци, славный Швайцарскій учитель, кои е начела Коменскога усвоио и развио, затече еданпутъ нѣкогъ одъ своихъ подчинѣныхъ учителя, гдѣ рисуе лѣстве, и кодъ табле толмачи дѣци шта су лѣстве, а докле се онъ тако мучио и толмачио, весело едно дѣте школеско повиче: „Та ено гоесподине тамо на дро-ришту лѣства, оне су много веће! На то примѣти Песталоци къ учителю: Ствари су свагда болѣ него слике нѣхове!

Могоа бы се ткогодъ вазданъ мучити доказуюћи съ рѣчма шта е усправлѣный, положеный, ил' косый потезъ, па бы опетъ савъ трудъ и сва мука узалудъ была; а нека покаже само на стварима правацъ, нека напише на табли потезе, пакъ ће одма дѣца знати, кои е какавъ. — Могоа бы се ткогодъ дуго трудити и мучити да дѣци у главу усели понятіе о положаю, круновинама, рѣчма, границама и градовима царства аустрійскогъ: а савъ тай трудъ невреди ништа, него болѣ ће быти донети манпу па на нѣой показати како лежи царство аустрійско, гдѣ су му границе, гдѣ су градови, кое су рѣке и т. д. Тако ће дѣца брзо и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 temeljno схватити землѣ свога отечества, и те ће имъ за свагда у памети остати.

Овако средствомъ сматрања учи се дѣте познавати ствари кое спољашњимъ чувствима подлеже, њихове делове, њиховъ брой и величину, њиховъ положај, правацъ и двизанѣ, њихову бою и изгледъ, њихово отношеніе, и међусобный савезъ.

То е што се обично наукомъ гледаня зове. На тој науци треба да се оснива обучавањѣ не само у првомъ разреду, него и у целой народной школи. Чувствена наука гледаня принаша дѣтинњимъ спољашњимъ чувствима, особито оку и уву, ствари саме или њихове слике.

Душевна наука гледаня обраћа се къ унутрашњимъ чувству, њоме доводи се стваръ предъ саму душу дѣтию. По себи се разуме да овакомъ сматрању предходить има чувствено гледанѣ. Само се тымъ начиномъ учи човѣкъ мислити.

Међутимъ ваља се увѣкъ обзирати на дѣтиню наклоность. Дѣци се веѣма допадаю дѣла и примѣри него рѣчи: веѣма воле дѣца приповѣдке и живописанія, него разматрања умна; веѣма се наслађую сматрањемъ живихъ него мртвихъ предмета. Животиня веѣма занима дѣцу него каменъ, отворена боя веѣма него загасита, чудновате ствари и чудеса веѣма се дѣци допадаю него обични догађаји.

Оно начело Коменскога „одъ ближега къ далѣмъ,“ неваља разумѣти помѣстно него душевно. Прекрасне библичне и друге лѣпе приповѣдке премда су изъ давнишњихъ времена и одъ непознатыхъ народа инакъ веѣма дѣйствую на срдце дѣтиѣ него замршене приповѣдке изъ садашњѣгъ времена и изъ околине дѣчиѣ. Приповѣдке у којима се дѣла, чудеса и добри примѣри светыхъ и побожныхъ людій описую выше важе за дѣцу него заповѣди, опомене и савети. Зато о у-

чителю старай се да приповѣдкама и примѣрима под-
ставкнешь дѣтнюю наклонность, волю, ернце и начинь
мышленя, на кешь онда увидити да ће ти дѣца у до-
бромъ владавию напредовати!

Народный учитель треба да себе постави у дѣ-
чій начинь мышленя. То е потежакъ посао, али врло
пуждань, особито за млађе учителѣ. Учитель валя да
се у нѣкомъ смыслу сиђе съ высине свога знанстве-
ногъ образованя и да тымъ начиномъ младый нараш-
тай къ свѣтлости истине и добродѣтели приведе.

Найболѣ средство за образовань унутрашнѣга сма-
траня есть обучавань у матернѣмъ языку, кое быва
кадъ се дѣте разговоромъ, приповѣданѣмъ и примѣ-
рима упозна са садржаемъ и обликомъ (формомъ) я-
зыка. Букварь и Читанке служе за учебна средства.
Дѣте учи языкъ слушаюћи и сматраюћи. Дѣте сматра
гласъ у рѣчи, рѣчь у ставу — Саѣ, — а ставъ у
предмету за читань. Ако хоѣмо да дѣте научи право
значенѣ кое рѣчи, треба му казати ставъ у комъ се
та рѣчь егодно употреблѣна налази. Примѣри узиаю
се свагда само изъ круга дѣтиньскога. И самъ право-
писъ учи дѣте найлакше разумнымъ сматранѣмъ на-
писаныхъ рѣчій, изъ коихъ после стално правило врло
лако подъ упутетвомъ свога учителя извести и пого-
дити може. *Найпре дакле примѣръ, зашимъ правило,*
иа онда вешшбанѣ.

Ако хоѣмо да учимо дѣцу гласове распознати
нетреба рећи: Дѣцо гласови су самогласни ил' сугла-
сни, самогласни су они и т. д. него изговоримо дѣци
речи у којима се гласови налазе, и упитаймо ихъ да
сами увиде и дознаю разлику између самогласника и
сугласника, па текъ напоследку питаймо: Колико вр-
стѣй гласова има? (Види § 1. и остале езыкословныхъ
упражненія).

Дѣтету, кое ће новѣстницу учити нетреба на-

предъ разлафати и изясньивати шта е повѣстница? Шта мы подъ именовъ повѣстнице разумѣваме? Како се дѣли повѣстница? Него треба одма приповѣдати догаѣае, па онда захтѣвати да намъ дѣца приповѣде што су утубила. — Неваая терати дѣцу да уче: Глаголь естъ део беседе, кои радню или страдавъ или ма какво станѣ показуе и т. д. Съ таквомъ наукомъ нигда неѣшъ моѣи научити да дѣте разуме шта е глаголь. Ал' ако найпре узпыташъ дѣте: Шта радишь ты у школи, шта ти ради отаць, мати, братъ; шта ради кроячь, трговаць, свештеникъ, ратаръ. (Види § 48) па онда после многихъ примѣра изведешъ дѣцу да упознаду шта е глаголь; онда си ихъ научио како вали, и што овымъ начинемъ дѣца себи присвое, то е права нѣихова собственость.

Здравъ разумъ захтѣва да дѣца само оно на паметь уче, што су найпре схватила и разумѣла, а разумѣти немогу безъ сматраня.

(Иошъ една лекция изъ Географие.)

Аустриско царство.

(Свршетакъ.)

Кариатски пределе. Погледи на карпатске пределе негде су сила наликъ на судетске, а негде на алпске. На судетске наликъ су у Галицији, са своимъ брдашцама и отворенимъ долинама, са своимъ шумама и съ нѣима измешанимъ нѣивама, између коихъ се воде у силне баре скупляю. А на алпске наликъ су у високой Татри, са нѣнимъ окомимъ, чудновиднимъ врвовима, са голимъ стенама изнадъ мирсени метви паншняка, и са своима усамљенимъ дубокимъ горскимъ езерима; исто су тако наликъ на алпске и у са многимъ ленимъ долинама просеченомъ Ерделю.

Ал' како сви тако и ови карпатски предели имаю нешто и свогъ собственога, што други немаю. На югу карпатски планина, у ономъ великомъ полуколу, каквога ова планина прави, простире се велика равнина, која преко 1700 квадратни миля износи, (дакле петъ пута већа одъ дојне Аустрије). Съ едне стране те равнице тече дунавъ а средомъ нѣ тече Тиса са нѣнимъ притичућимъ речицама. У овој равници има врло плодни земалја, има велики лиснати шума, и најлешни нѣвива. На некима местима стое надалеко прострти пескови, илѣ баре, илѣ простране пустаре за магву, која се овуда у небројнимъ чопорима и стадама држи, више негъ игде у целомъ царству.

Све руде, кое се у судетима и алпама налазе, налазе се и у карпату, и то далеко више. Злата и сребра има у овимъ планинама више него и у којимъ. Соли далеко више него у алпама. Угашени Вулкана (ватрени брда) са очевиднимъ знацима да су некада ватру бацали, налази се на више места у овимъ пределима, и топица, баня, има у овимъ пределима исто онако много као и у осталимъ пределима, само што нису тако на гласу.

Плодность ови земалја тако е общепозната, да е у пословицу ушла; ко годъ о најбольој шеници спомене што, одма јој име банатека дода. Све врсте жита и други биља, зелени и остали за рану людску, за занате, за зачине и за лекове одређени растѣнија, воћа и вина има овуда врло много и одъ особите доброты. Едну особиту и врло знамениту врсту државни прихода дае дунавъ. Лиснати особито растови шума има овуда више него игде у целомъ царству.

Стоке и живине и други животиня има у овимъ пределима више него у другима. У рекама има много врсти риба; Тиса е у свој Европи на гласу, као рибомъ најбогатия вода. На нѣнимъ ритекимъ обалама

живе видре, по барама корняче. По горскимъ шумама има велике по низкимъ шумама силно ситне дивлячи за ловъ; медведа, елена и срна и куряка и дивокоза. На великимъ пустарама и поляма угарске равнице пасу небројни чопори марве, коня, и оваца. И свиня се овуда више одрани негъ и у којој земљи Европској, за кое су оне велике растове шуме особито пробитачне. Међу тицама знаменита е дропля, кое ни у алпскимъ ни у судетскимъ пределима нигде видити нив.

Ови предели нису тако народомъ напуњени као остали у царству, пакъ ни руку доволно нема да би се веће кое занатлиске иль фабричке радњѣ предузети могле; зато се овде ограничава сва радинось на ваденъ природни извода, и само грубо пречинѣнъ ньиово, и овако грубо пречинѣни износе се на продаю, и односе у остале краеве царства, и у стране земљѣ на израђиванъ. Карпатски предели даю западнимъ аустрискимъ земляма месарску марву и свинъ, даю лой, сланину и крзнарске коже; даю жита сваке врсте, вино и дуванъ, медъ и восакъ, ланъ и вуну, платна, ужарске ствари и табачке коже.

Као што су природни производи различни, тако исто има и различити народа овуда што измешано едно съ другимъ живе, Мађара, Славяна, Румуня и Немаца.

На северной и источној страни карпата живе највише Славяни и то у западној Галицији Поляци, у источној Галицији и у Буковини Русняци, а по градовима највише Немци.

На јужној страни карпата, у Угарској, живе изподъ карпата и колко брда ватаю Словаци и Русняци, међу којима има и немачки и мађарски населбина. У равници на овој страни Тисе одъ нъногъ извора пакъ ниже одъ поле живе Мађари гдѣгде особито по

већимъ местима са Немцима помешано. У јужномъ крају равнице (у войвођству србскомъ и Банату и у Граници) помешани су Срби са Румунџица, Немцима и Мађарима.

У карпатскимъ ердельскимъ горама живе на источној страни и по среди Мађари, кои се овуда Секлери зову, у осталимъ крајевима Румунџи, а на среди Немци у три различна одделеня.

Водена пара.

(Јдна лекција изъ физике.)

(Продуженъ.)

Ние само топлота ватре, што воду у пару претвара, него и обична топлота воедуха, отеруе воду у пару, само што ово неиде онако брзо, нит' видимо, као на ватри. Ово се зове воздушно изпараванъ воде.

Успимо мало воде у чашу, и оставимо е да неколико дана на воздуху постои, било у соби ил' наполю, ако само мрзаа вие, видићемо како ће све манъ и манъ у чаши воде остаяти, докъ е сасвим нестане. Изветрила е. Тако видимо воду изъ отворени буради, када и валова нестаяти, тако нестане и кишне воде изъ ярака и изъ рупа по путовима и поляма, и маркаръ да се овде по нешто воде и у землю уише, текъ већа часть у воздухъ и пару оде, и поля и путови суви остану.

Ово изпараванъ воде, и изветраванъ иде тише и спорие, не онако нагло и жестоко као оно на ватри, и овде нема да скачу оне бешике; ово изпараванъ и неиде съ дна ил' изъ дубљине воде, него озго съ врра. Ово изпараванъ бива на обичној топлоти, на воздуху, а оно на необичној, на ватри; она е пара врела, еръ е ватромъ произведена, а ова ние врела, еръ ние ватромъ него обичномъ топлотомъ изведена.

Ал' ова пара однесе многу топлоту води. После бурне кише, ил' кадъ лети патосъ и земљу водомъ полиемо, осећамо одма неку ладовину: то е причинила вода у пару одилазећи и многу топлоту собомъ односећи пакъ тимъ насъ ладније остављајући. Исто се тако ладније осећамо после кунатила, ил' у влажнимъ альбинама, где испаривањ воде зиму прави, ербо телу топлоту односи.

Роса, слана и инѣ.

Кадъ уснемо у сасвимъ чисто и добро утрвено пакъ суво стакло здраво ладну бунарску воду, стакло се одъ воде нагло разлади: и савъ онај собни около стаклета находећи се воздухъ, и сва у нѣму находећа се водена пара, тај часъ се стисне и у капљице претвори; стакло потавни, посукне, ознои се, водена пара увати се по нѣму као роса и ми кажемо, стакло е посукнуло ил' озноило се. Тако се озноје и стакла на ирозорима, чимъ е с' поля много ладније, а изъ нутра много топлије, управо, чимъ топлија пара на ладније тело било стакло ил' друго што дође.

Исто тако постане роса: Кадъ се на ведромъ вечеру, и мирномъ воздуху, ствари по земљи изладе, пакъ и сва ога нѣи находећа се водена пара разлади. Трава и лишће најбрже се изладе, пакъ на нѣи се и највише росе увати. Кадъ е облачно, онда облаци као оно заклопацъ на лонцу, задржавају топлоту на земљи и то е узрокъ што у облачне дане и вечера ил' јутра нема росе, као у ведре ноћи.

Кадъ су ове по земљи находеће се ствари тако ладне, да се роса смрзне, оно се начини одъ капљица росе мале ледене као иглице, то е слана ил' инѣ. Слана ил' инѣ е дакле смрзла роса. А оно ледено цвеће, што намъ се зими на ирозорима на стакло на-

вата, оно е одъ водене паре изъ собиѣгъ воздуха, која се на стакло найпре као роса навата, а после сбогъ мраза смрзне.

П с а л м њ 14.

Господи, ктò ѡбѣтáетъ кз жилищи твоѣмъ, — Господи ил' Боже! ко обитава, жави ил' пребива, у жилишту, живилишту твоѣмъ, где ти живишъ, у твоѣмъ дому, кодъ тебе и около тебе?

Или кто вселитса ко скатѣю гóрѣ твою, — или ко ће се уселити, ући у свету гору твою, у висину, небо, да живи кодъ тебе, и око тебе, да буде твой, да буде сретанъ и блаженъ човекъ.

Ходáи непорóченъ, — кои ходи ил' живи безъ порока; ко безъ греха уживи, ко nebude грешно, nebude преступао твоѣ заповѣди, онай ће доћи да живи кодъ тебе. Имал' греха различни? кое су смртни? кои су вапиюћи на небо? кое су противъ духа светогъ? а кое су туђи? А знашли и заповѣди Божие, изброй ихъ? Дакле ко никогъ греха неузчини, и све заповѣди извршавао буде, тай ће доћи Богу.

И дѣлáи правдѣ, — и кои дела, чини, ради правду, кои не чини никомъ никое неправде, тай ће живити кодъ Бога. Кои чине неправду? Шта заповѣда Богъ у 5. 6. 7. 8. 9. 10. заповѣди? Кои греси вапию на небо, да ихъ Богъ чуе? и пр.

Глаголáи истинѣ кз сѣрдцѣ своѣмъ, — кои глагола, говори истину у срцу своѣмъ; кои се негорди, немисли кошта о себи, кои невара замъ себе.

Иже не ѡусти́ азыкомъ своѣмъ 1), — кои не вара друге взыкомъ своѣмъ, кои не лаже, и не обманюе, тай ће живити кодъ Бога.

1) Говори истину, приповедка у буквару о Срдану и Ранку. 13.

И не сотвори искреннемъ своемъ зла, — и кои не твори, не чини искренѣмъ своемъ зла никогъ. Ко е све нашъ искренъ? Како учи Христосъ да се према искренимъ и ближнимъ нашимъ владамо? Знашъ ли юшъ кою науку Христову о томъ? Ко юшъ кою зна? А знашъ ли кою нашу пословицу о томъ? Ко юшъ кою зна, коя намъ исто то каже? Шта ће бити съ тимъ кои не чини искренѣмъ своемъ зла? Живи ће кодъ Бога и тай. Кои греша противу 5. Божие заповеди? Чини л' и тай своемъ искренѣмъ зло? Найвеће. Кои греша противу 6. 8. 9. и 10. б. з.? Кои греше противу први петъ дела милости душевне? Кои греше противу дела милости телесне? Кое е 3. 4. на небо вапиюћи грехъ? А чине ли и они искренѣмъ своемъ зла, кои у туѣмъ греху греше? 2) Оѣе л' одъ тихъ кои уселити се кодъ Бога?

И поношеніа не прілтз на ближніа своа, — и кои изношеня, изнашавя, погрде, оговараня, лажи, оцрњиваня на ближнѣ свое не прима, не слуша. Шта заповеда 9. божия заповѣдъ?

Дѣйствителнѣе єсть предъ нѣимъ лѣкѣвѣнѣи, — и предъ кимъ е уништень, презрень, одбачень лукави; кои одбиа одъ себе све лукаве. Ко се зове лукавъ? Шта ће бити съ тимъ, ко лукаве одбиа? и тай ће живити кодъ Бога. А лукави?

Боащымъшеса Господа слѣкитз, — и кои оне слави, што се боа Господа ил' Бога; ко те фаи и слави, почитуе и люби, и тай ће живити кодъ Бога. Кои су што се боа Господа? По коимъ правилами живе они? По заповедма божимъ и црковнимъ и пр. Коя юшъ дела чине? Дела милости душевне и телесне. Одъ чега се они чуваю? Одъ сви грехова.

Кленѣйсѣ искреннемъ своемъ, и не ѡметѣасѣ, 3)

2) Чини добро на се некай, приповед. у Буквару 10. Дюбрен.

3) Неоклевай, приповедка 14. у Буквару о Милци.

— кои се куне, зариче, речъ даде искренѣмъ свомъ, и неодмете е се после, не одриче, кои дату речъ не порече, него одржи што е обеѣао, тай ће живити кодъ Бога. Какавъ е онай човекъ, што дату речъ не одржи? Како га зовемо? Знашъ ли кою пословицу о лажи? Ко јошъ кою зна? Валялъ увекъ дату речъ одржати? Ал' кадъ се речъ даде на вло? неваля е дати. Шта валя да онай найпре уради, ко ће речъ да даде? Проѣ л' онай добро кои брзоплето речъ свою дае? Сребра своегѡ не дадеъ вз лихвъ, — кои сребра своегъ, свои новаца не дае подъ лихву ил' интересъ, да тимъ друге глоби и дере, — тай ће живити кодъ Бога, тога ће Богъ волити и удомити кодъ себе. Какавъ е грехъ сребролюбие или лихоимство?

И мзды на непокинныхъ не пріѣтъ, 4) — и кои мита на невини не прима, пакъ да имъ неправедно суди и да ихъ окриви, тай ће доѣи къ Богу. Ко прима митъ противъ невини? Неправедне судие. Заръ они неће предъ Бога доѣи? Оѣе, ал' не да кодъ нѣга удомлѣни буду. Него? Да имъ онъ по правди суди.

— Творѣи сѣл, не подкѣжитса ко вѣкъ, — творѣи то, ко то све буде чинио, ко тако радио буде, као што е све до садъ речено, неподвижанъ, непокретанъ, тврдь, сталанъ, необоримъ ће остати до века, до века ће бити сталне среѣе и блаженства, у жилишту божиємъ.

Ко ми уме садъ цео тай псалмъ лепо одъ речи до речи изказати?

Отчевъ ликъ.

Кралъвиѣъ нѣкій носіо е на врату колајну, на којој бѣше ликъ нѣговогъ отдавна преминувшегъ отца,

4) Изъ Буквара 17. Не лако ми се. Овако и приповедке изъ Читанке 1 и 2 баръ сетити децу на нѣи. —

кога онъ нѣ запамтіо быо, али е одъ свою людій слушао да е быо особито добаръ владалаць. И кадъ е годъ кральвиць овай што предузети хтѣо, увѣкъ е имао обичай найпре узети у руке ликъ тай и сматраюћи га рећи: Отче мой, недопусти да твой сынъ учини штогодъ, чимъ бы недостоянъ свога родителя постао.

И ты носишь на себи ликъ свога небесногъ отца, твою безсмертну душу. Кадгодъ шта уэхтешъ радити, сети се тогъ лика божіегъ у теби па реци: Отче мой небесный! недай да што учинимъ чиме бы ликъ твой што е у мени окаляо, и тебе се недостоянъ показао.

Богъ е човѣка безсмернымъ створио, по образу и подобію своме створио га е.

Премудр. Солом. II. 23.

Сироче.

Едно сироче безъ отца и майке иѣаше одъ куће до куће просећи да му ко штогодъ за име Божіе удѣли. Было е зимаѣ доба, а онъ маленъ и у слабачкимъ хальинама у мало што се одъ зиме укочіо нѣ. На два на три мѣста бяху га већъ немилостиви люди съ грубимъ рѣчма одбили, и садъ куцне онъ на врата едне низке али чисте и уредне куће. Домаћинъ читаше башъ свето писмо, ерѣ е тай данъ была неделя. Жена и дѣчица овога човѣка слушаху ове Божіе рѣчи, кое имъ отаць изъ кнѣиге казиваше: „Кои прими едного одъ овыхъ малыхъ у име мое, мене ќе примити.“ И башъ у тай паръ отвори просіаче врата, и дѣца управе очи на нѣга. Домаћинъ спазивши га, остави свету кнѣигу, на рекне своіой супруги: Ето жено прилика намъ се даде, да учинимо оно, што намъ Спа-

сителъ башъ садъ заповѣди. И нѣи двое увѣду сироче у собу, одену га и наране, задрже га кодъ себе и воспитаю га као свою собствену дѣцу што су воспитавали, а онъ ихъ е поштовао, и захваланъ имъ е быо.

Просякѣня.

У време глади иѣаше една непозната просякѣня сиротно ал' чисто одевена одъ куѣе до куѣе и моляше, да іой уделе. Негде бляше немилосрдно одбѣвна, а негде добиваше по неку злеудну милостиню; само еданъ едини сиромашакъ наѣе се, кои е видеѣи дрктуѣу одъ зиме позове у свою топлу собицу, да се сгрев, и овогъ жена, коя башъ тада лебаць месише, извади лециню и нарани ову кукавицу свесрдно.

Други данъ будну сви ови люди, што милостинѣ делише, у спайски дворъ на часть позвани. Кадъ у собу уѣоше, опазише еданъ мали столаць пунъ найскупоценіи ела, и узъ нѣга едну велику поставлѣну трпезу, где на свакоиѣ танѣиру свде комадиѣ онде комадиѣ плеснивогъ леба, кора, голи костію или мекѣня лежаше.

Садъ уѣе и госпоя пакъ рекне: „Я самъ она ючераня просякѣня, ктела самъ ваше милосрдие да изкушамъ, и да видимъ каквогъ ете ердца према сиротинѣи; и само ове две сироте наѣо, кои ме примише и угостише како могеше, пакъ и я ѣу нѣи данасъ, колко я могу; а ви други примите ваше милостинѣ натрагъ, ето вамъ іи на трпези, и сетите се, да ѣе и вама отаць нашъ небесни едаредъ тако вратити, као што ви нѣговимъ сиротама чините.

Тице и бубе.

Тице су гусеничка полиция у свету; оне не дају да се бубе и гусенице премложе, пакъ да растиняма шкодљиве буду. Узъ тице постое растинѣ, а узъ ове люди и друге животинѣ. Растинѣ су основа и условѣ за животъ виши животиня, а тице су чувари растиня. Оне су наређене, да те небровне преголеме рове и тму буба, гусеница и осталога гада тамане. Њиовъ е цео створъ, брзина и итросъ и животность и лакосъ, и оштро око, и њиово чудо брво сваранѣ (еданъ паръ врабаца потребуе за одранѣнѣ свои тичиѣа до 3000 црви на неделю дана) и самъ нагонъ путованя, све е удешено за овај посо, бубе гусенице и црве ватати, ждерати и таманити. И гдегодъ люди тице, било ради продае, било изъ несмислености и незнаня ватаю и туку, ту наскоро зле слѣди тога нераеудногъ поступка осете.

Царъ Фридрихъ разерѣнъ што му едаредъ врабци трешнѣ пипаше, изда заповестъ, да се изъ целе велике околине сви поватаю и потуку, и плаѣаше за сваки паръ 6 фенига, кое у оно доба велики новацъ бияше. На тај поморъ издаде онъ више иляда талира, толико му са сви краева врабаца доносише. Па шта слѣдоваше за тимъ? После две године дана не бияше не само трешаня него никоегъ воѣа. Сва дрва бияше пуна гусенице, еръ люди узъ врабце и силне друге тице побише и разплашише; и царъ мораше заповестъ свою опозвати и по скупе новце изъ околни предела живе врабце куповати и запаѣавати, да само прождрљивости гусенице учини края.

Гавранъ и лисица.

Бдаредъ носаше неки гавранъ еданъ комадъ отровомъ напуњногъ мяса у клюну, кое срдити баштованъ псима и лисицама подметнуо бияше, кои му силну штету чиняше.

Истомъ ктеде гавранъ да почне месо ести, ал една лисица дође и олазивши га стане му говорити: „Здраво да си велможна тицо, како се радуемъ што имамъ сређу видети те, како си величественъ, ни една те тица недомаша, ни лепотомъ перя, ни снагомъ клюна и канци; право е да те све тице за свогъ господара и цара држе; я би могла читаве дане овде стояти и дивити се господству твогъ, и никадъ те се неби сита нагледала.“

Гавранъ се обрадуе видећи да га лисица за орла држи, пакъ да е за ту хвалу награди, пусти јој онај комадъ мяса изъ клюна. Лукава лисица то едва дочека и почне одма месо злобно смешећи се лудости враниной ждерати. Ал' непрође ни еданъ часакъ, и радованъ се нѣзино претвори у најлюђе болове, отров почне радити, и лисица липше.

Тако да Богъ да све лаже и улизице свакадъ пролазиле.

 У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А